

SCHAKEL, De – EL LAZO, tijdschrift dat verscheen vanaf 25 december 1954 tot november-december 1995 in Buenos Aires (Argentinië) en was opgericht met een tweevoudige doelstelling: een bindmiddel scheppen tussen de in Argentinië verblijvende Vlamingen en de band aanhalen met Vlaanderen en met alle Vlamingen verspreid over de wereld (**emigratie**).

Het tijdschrift kende aanvankelijk een wisselende periodiciteit; van de derde jaargang af werd het maandblad en tijdens het laatste anderhalf decennium van zijn bestaan verscheen het tweemaandelijks.

In 1963 werd *De Schakel* het feitelijke orgaan van het op 14 juli 1963 in Buenos Aires opgerichte Vlamingen in Argentinië. Het blad verscheen steeds in het Nederlands, maar van de negende jaargang af werd het beperkt tweetalig (een hoofdartikel in het Spaans en later ook een belangrijke Spaanstalige inbreng op de kaft).

De Schakel bezat gedurende zijn gehele bestaan een vaste vertegenwoordiger in Vlaanderen (Roeland Raes en aanvankelijk A. Walraet). Mettertijd waren ook correspondenten actief in Brazilië, Paraguay, Uruguay, de Verenigde Staten en Zuid-Afrika. De meesten bij het blad betrokken personen (initiatiefnemers, medewerkers, lezers, sponsors en adverteerders) waren militante Vlaams-nationalisten, die hetzij rechtstreeks hetzij onrechtstreeks (via hun familie) te maken hadden met de Vlaamse **collaboratie** tijdens de Tweede Wereldoorlog.

De Schakel kwam tot stand door het initiatief van Willem Smekens. Medeoprichters en eerste medewerkers waren Ivo J. Bonnarens, M. Boussemaere, Jetje Claessens, Jeanne de Bruyn, Karel Engel-

been, R. Gordijn, A. Nietvelt, Leo Poppe, L. Walraet en anderen. Latere medewerkers waren Hugo Buyttebier, W. Cardon, W. van Mullem en anderen. Nietvelt had enkele jaren vroeger reeds de *De Vlaamse Nieuwsbode* – *El noticiero Flamenco* opgericht, de rechtstreekse voorloper van *De Schakel*. Er verscheen echter slechts één nummer (8 november 1951) van dat blad.

De eerste hoofredacteur van *De Schakel* was De Bruyn, na tien jaargangen opgevolgd door Bonnarens, die op zijn beurt reeds na enkele maanden de verantwoordelijkheid overdroeg aan Poppe. Poppe, die reeds sinds jaren de feitelijke leiding van het blad deelde met Bonnarens en De Bruyn, bleef editor-director (en later propietario-director) tot het laatst verschenen nummer. Zijn echtgenote 'Bertje Poppe' stond van 1962 tot 1995 in voor de administratie, de verzending en de financiering van het blad.

Het aanvankelijk gestencilde tijdschrift kende sinds zijn verschijnen in drukvorm (1958) een vast en definitief concept, zowel vormelijk als inhoudelijk: familieberichten, reisverslagen, informatie over het culturele leven in Vlaanderen, opiniërende artikels over Vlaanderen en Zuid-Amerika (hoofdzakelijk met betrekking tot Argentinië), illustraties omtrent Vlaanderen en Zuid-Amerika. De talloze oorspronkelijke tekeningen en cartoons van A. Delbaere bezorgden aan *De Schakel* een inhoudelijke en iconografische meerwaarde.

Op het inhoudelijke vlak, hoofdzakelijk in de talrijke opiniërende bijdragen en intermezzi, voerde het blad meestal een uitgesproken katholieke, anti-communistische en maatschappelijk-conservatieve toon. Tegenover de collaboratie bleef het onverminderd een idealistisch-legitimerend standpunt innemen. Ondanks het feit dat het blad duidelijk toegang had tot een aantal belangrijke informatiebronnen uit Vlaanderen, groeide een steeds diepere kloof met de omringende werkelijkheid in dat land. Een en ander wordt verklaard door de persoonlijke achtergronden en opvattingen van de mentors van het blad. Maar ook, en misschien zelfs vooral door het toenemende effect van vervreemding, isolement en reductie (in aantal) dat velen ondergingen, tientallen jaren na hun vertrek uit Vlaanderen.

Poppe, die op het einde van zijn leven te ziek was om het financieel kwijnende blad te blijven redigeren, sloot het laatste nummer van *De Schakel* af in erg realistische bewoordingen: "De gemeenschap is gedund tot er geen gemeenschap meer was. Er was dus ook geen stem meer nodig."

ILLUSTRATIE(S), zie: emigratie.

FRANS-JOS VERDOODT